
სოციალისტური რეალიზმი „ადამიანური სახით“
Inter-Textualism and Postmodernism

Gia Arganashvili

გია არგანაშვილი

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

*შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი
Georgia, Tbilisi*

საქართველო, თბილისი

These Texts Will be Saved by Readers

ამ ტექსტებს მკითხველი გადაარჩენს

Texts that were created as examples of socialist realism in the Soviet era have two meanings today. First, their literary value and the recognition that, despite the ideological meaning, they carry a certain artistic value.

Simultaneously, these texts have a historical significance, because in order to analyze the past, the literary heritage is given an immeasurably high price.

At the same time, rereading social realist texts requires us to recognize the special function of a language, to understand the reader's participation in the process of text creation and to consider the literary tradition.

Keywords: Socialist realism, Literary tradition, Soviet era, Artistic text

საკვანძო სიტყვები: სოციალისტური რეალიზმი, ლიტერატურული ტრადიცია, საბჭოთა ეპოქა, მხატვრული ტექსტი

ქართული ლიტერატურის ისტორიის ზოგიერთი მკვლევარი სოციალისტურ რეალიზმს, როგორც შემოქმედებით მეთოდს მაქსიმ გორკის მიერ გამოგონილად მიიჩნევს და გვერდს უვლის მისი გამომწვევი მიზეზების კვლევას, რომელსაც საფუძველი ჯერ კი მეცხრამეტე საუკუნეში ეძებნება.

ფორმალურად ეს ყველაფერი მართლაც ასე მოხდა. საბჭოთა ლიტერატურის ფუძემდებლის, მაქსიმ გორკისა და პროლეტარიატის ბელადის, იოსებ სტალინის „მეგობრულ“ მიმოწერას 1932 წელს შემოქმედებითი გაერთიანებების აკრძალვა და სოციალისტური რეალიზმის საბჭოთა ხელოვნების შემოქმედებით მეთოდად გამოცხადება მოჰყვა, ხოლო მისმა დაკანონებამ მეოცე საუკუნის ქართული მწერლობა მოდერნისტული მიმდინარეების გზას ააცილა და საერთო-ევროპულ სივრცესაც დიდი ხნით ჩამოაშორა.

იმის მტკიცებაც საფუძვლიანია, რომ საბჭოთა კავშირში სრულიად ლოგიკური იყო სოცრეალიზმის მეთოდის დამკვიდრება, რადგან ბედნიერ და უზრუნველ მომავალზე ორიენტირებული

ხელოვნება საუკეთესო პროპაგანდისტული ხერხი იყო საბჭოთა პოლიტიკის და იდეოლოგიის ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე გასავრცელებლად.

1930 წლის 18 ოქტომბერს გაზეთმა „კომუნისტმა“ გამოაქვეყნა ქართველ პროლეტარ მწერალთა ასოციაციის ღია წერილი დამკვრელი მუშების გაწვევაზე ლიტერატურაში. მუშათა გაწვევა მწერლობაში საბჭოთა იდეოლოგიის მეტად სპეციფიკური „მიგნება“ იყო, რომელზეც ის დიდ იმედს ამყარებდა.

ამ გადაწყვეტილების საფუძველზე სოცრეალისტური ლიტერატურა პარტიული იდეოლოგიის ინსტრუმენტი ხდებოდა. მწერალი კი ადამიანის სულის „ინჟინერი“ იყო და მისი მოვალეობა მარქსისტული სულისკვეთებით მკითხველის აღზრდა უნდა გამხდარიყო. ამასთანავე ის მხარს უჭერდა კომუნიზმის გამარჯვების ბრძოლისთვის შემართებას, რადგან პიროვნების სუბიექტური მისწრაფებები აუცილებლად თავსებადი უნდა ყოფილიყო ისტორიის ობიექტურ მსვლელობასთან.

ისიც ნიშანდობლივია, რომ სოციალისტური რეალიზმის გამოცხადება ზუსტად დაემთხვა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ სოფლების კოლექტივიზაციის პროცესის დასრულებას, რის შედეგადაც მოისპო კერძო საკუთრება. კოლმეურნე გლეხობაზე დაყრდნობით საბჭოთა ხელისუფლებამ სოფლად სერიოზული დასაყრდენი იპოვა.

სწორედ აქ უნდა ვეძებოთ ის მიზეზები, რომლებმაც სოციალისტური რეალიზმის შემოქმედებით მეთოდად მიღებას შეუწყო ხელი. მხედველობაში გვაქვს ის ფაქტი, რომ ბატონყმობის გაუქმების შემდეგ ჩვენში ისე დასრულდა ფეოდალიზმი (საუბარია ინსტიტუციონალურ დონეზე, თორემ თვისობრივად მის ნაშთებს დღესაც ვაწყდებით), რომ მისი არსებობის ათასწლოვანი პერიოდის სოციალურ-პოლიტიკური შეფასება თითქმის არ მომხდარა (თერგდალეულთა და ხალხოსნების ძალისხმევა ამ მიმართულებით სრულიად არასაკმარისი აღმოჩნდა). ბუნებრივია, ამ თემის საფუძვლიანი ანალიზი და მისი წინ წამოწევა, წოდებრივი ურთიერთობის ნეგატიური გამოცდილების ხელახლა გააზრება და სხვადასხვა სოციალური პრობლემების არსებობა საკმარის მიზეზს ქმნიდა, რომ უკმაყოფილო ფენას პროტესტი გასჩენოდა.

კოლმეურნეობის ჩამოყალიბებამ სოფლად მასების სოციალიზაცია და ინკულტურაცია მოიტანა. მისი საბოლოო შედეგი კი ინდივიდის მიერ სოციალური ნორმების, კანონების, ქცევის მოდელებისა და ღირებულებების ათვისების პროცესი გახდა, რამაც ადამიანს პიროვნების ჩამოყალიბების გზაზე არსებული ღირებულებებისადმი კრიტიკული დამოკიდებულება და ახალი ღირებულებებისადმი სწრაფვა შესძინა.

„ვიდრე ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მიერ გადახნულ ნიადაგზე შეიქმნებოდა ხელსაყრელი პირობები საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებისთვის, სოციალისტური რეალიზმის ჩამოყალიბებას თან გასდევდა საკმაოდ რთული და ჭრელი ლიტერატურული ცხოვრება“ (ჭილაია, 1972, გვ. 4).

ამ მხრივ ქართული ლიტერატურის 20-იანი წლები მართლაც დანადმულ ველს წააგავს, სადაც ლიტერატურათმცოდნენიც კი უფროხიან გავლას, რადგან ტრადიციული ლიტერატურის სივრცეში მოდერნისტული მიმდინარეობის გვერდით ყოველწამს შეიძლება სოციალისტური რეალიზმის პირველადი ნიმუშები „აუფეთქდეს“, რომელშიც შესაბამისი პათოსით მოთხრობილია დაბალი სოციალური წოდების, გაუნათლებელი ადამიანის ცხოვრება დიადი მიზნისკენ მიმავალ გზაზე. როგორ გადაიქცევა ის ჯერ მგზნებარე რევოლუციონერად, შემდეგ კომუნიზმის მშენებელ წარმატებულ ადამიანად, რომელიც მომავალში ქართული საბჭოთა მწერლობის პერსონაჟთა გალერეაში დადებითი გმირის საპატიო ადგილს დაიკავებს.

ეს იმ ფონზე, როდესაც მოდერნისტული მოძრაობა პრინციპულად არ იზიარებდა პოლიტიკური და სოციალური თემების განხილვას და ძირითადად ფოკუსირებული იყო ენის სრულყოფასა და ჯადოსნური და შორეული სამყაროს შექმნაზე. ანალოგიურად, ადამიანური გრძნობები და ვნებები იყო ამ ლიტერატურული მიმდინარეობის მწერლების სამუშაო თემა და ინტერესის საგანი.

მოდერნიზმი, როგორც ლიტერატურული ტენდენცია, რომელიც ჩვენში XIX საუკუნის მიწურულს და მეოცე საუკუნის დასაწყისში განვითარდა, ხასიათდებოდა დახვეწილი ესთეტიკით,

ამაღლებული გრძნობებით. ის ცდილობდა გვერდი აეველო სოციალური და პოლიტიკური პროცესებისთვის

რეალობის თავიდან აცილება მოდერნისტული ცნობიერების ნაწილია, მკითხველი კი უკვე შეჩვეული იყო ცხოვრების სინამდვილის აღწერას (სადაც ის საკუთარ თავს ხედავდა) და ბუნებრივია ასე იოლად არ დათანხმდებოდა ლიტერატურიდან საკუთარი პერსონაჟის გაქრობის მცდელობას.

„ტოტალიტარული რეჟიმის პრინციპი – „ხელოვნება გასაგები უნდა იყოს ხალხისთვის“ – იქცა მოდერნისტულ ხელოვნებასთან ბრძოლის ძირითად მოტივად საბჭოთა კავშირში. როგორც ცნობილია, მოდერნისტული ხელოვნება გარკვეული თვალსაზრისით ორიენტირებულია რჩეულებზე (მაღალ, ელიტარულ საზოგადოებაზე), ფართო საზოგადოებისთვის კი გასაგებია საგნობრივი რეალისტური ხელოვნება. აქედან იშვა სოციალისტური რეალიზმის აუცილებლობა, ანუ ისეთი რეალისტური ხელოვნების აუცილებლობა, რომელიც სამყაროს სოციალისტური იდეალების პოზიციებიდან წარმოაჩენდა“ (გაფრინდაშვილი, 2012, გვ. 198).

მოგვიანებით საბჭოთა ლიტერატურულმა კრიტიკამ ასევე კარგად ისარგებლა სიმბოლისტთა მიერ ქართული რეალისტური სკოლის პრინციპებთან დაპირისპირებით და მთელი ეს პერიოდი წარმოადგინა, როგორც რევოლუციურ-დემოკრატიული ლიტერატურის გააფთრებული ბრძოლა ანტირეალისტურ მიმდინარეობასთან, რითაც საბჭოთა მწერლობა ქართული მწერლობის დიდი რეალისტური ტრადიციების დამცველად, კლასიკური ლიტერატურის მაგისტრალური ხაზის ერთგულად გამოაცხადა.

ეს იმას გულისხმობს, რომ სოციალისტური რეალიზმის მეთოდი, როგორც კომუნისტური იდეოლოგიის ერთგვარი ინსტრუმენტი, რომელიც ბუნების ძალებზე გამარჯვებას და ახალი ადამიანის შექმნის იდეას ემსახურებოდა, მის ოფიციალურ აღიარებამდე ვრცელდებოდა ჩვენში, როგორც მარქსისტული უტოპიური თეორიის უწყვეტი ტრადიცია.

მთელი ეს პროცესი ქართულმა ლიტერატურულმა კრიტიკამ ასე შეაფასა:

„დეგრადაცია განიცადა კულტურის მთლიანობის იდეამ: კულტურის დაქვემდებარება მასების გემოვნებისა და მოთხოვნილებისადმი ზოგადკულტურული პროცესების დაკნინების მიზეზად იქცა – წარმოიქმნა კულტურის ორი მოდელი: ერთი მხრივ, მასების გემოვნებასთან გათანაბრებული კულტურა, რომელმაც გადაირჩინა თავი, მაგრამ დაკარგა ღირსება და მასთან ერთად ღირებულება, მეორე მხრივ – ელიტური კულტურა, რომელმაც „მაღალი კულტურის“ კვარცხლბეკზე დგომა ირჩია, თუმცა საბოლოოდ ჩაიკეტა საკუთარ თავში და, როგორც ხალხისთვის (ამ სიტყვის ფართო გაგებით) უსარგებლო კულტურამ, ღრმად კრიზისულ ფაზაში შეაბიჯა“ (რატიანი, 2015, გვ. 127).

სოცრეალიზმი საბჭოთა კავშირში სულ ორი-სამი ათეული წლების განმავლობაში გაგრძელდა და განსაკუთრებულად მძიმე და მახინჯი ფორმები მიიღო, რადგან ის პრივილეგილებური კასტის ერთგვარ იარაღად იქცა, ლიტერატურული ცხოვრება არსებობისთვის ბრძოლის ასპარეზად აქცია. მისი ტრაგიკული შედეგები მრავალი თაობას გაჰყვება, როგორც მოუშუშებელი ტკივილი და კიდევ ბევრი მცდელობა გახდება საჭირო, რომ ჩვენი მეხსიერება ტოტალიტარული საზოგადოების სინდრომიდან გათავისუფლდეს.

ტექსტებს, რომლებიც საბჭოთა ეპოქაში სოციალისტური რეალიზმის ნიმუშებად შეიქმნა, დღეს ორგვარი მნიშვნელობა ენიჭება. პირველი, მათი ლიტერატურული ღირებულება და იმის აღიარებაა, რომ მიუხედავად იდეოლოგიური დატვირთვისა, ისინი მაინც ატარებენ გარკვეულ მხატვრულ ღირებულებას, რადგან ლიტერატურული ენის წიაღში შეიქმნენ და ნებით თუ უნებლიედ ეზიარნენ მის მდიდარ ტრადიციას.

ამავე დროს ამ ტექსტებს გააჩნიათ ისტორიული მნიშვნელობა, რადგან წარსულის გასაანალიზებლად ლიტერატურულ მემკვიდრეობას განუზომლად მაღალი ფასი აქვს, თუმცა მის შეფასებაში დღევანდელი ჩვეულებრივ არაერთსულოვანია.

„პოსტსაბჭოთა კრიტიკამ სოციალისტური რეალიზმის მრავალი მახასიათებელი წამოსწია წინ. ზოგიერთმა კრიტიკოსმა და ლიტერატურათმცოდნემ უფრო ლოკალური პოზიცია დაიჭირა. მაგ: იგორ იარკვევიჩი წერდა: „სოცრეალიზმი სულაც არ არის ასეთი ოდიოზური, მას უამრავი ანალოგი მოეპოვება. ფოხტვანგერის რომანები თავიანთი ესთატიკით სულაც არ არის პოლარულად განსხვავებული ა. ტოლსტოის „პეტრე პირველისგან“. ტყუილად კი არ უყვარდა ფოხტვანგერს ასე ძალიან სტალინი“ (გაფრინდაშვილი, 2012, გვ. 201).

როგორც ჩანს, საქმე არც ისე მარტივად არის, რომ ქართული ლიტერატურის ისტორიაშიც დაუნანებლად ამოვხიოთ რამდენიმე გვერდი და ამით ერთიანი ქართული მწერლობის მაგისტრალური ხაზი არ გამრუდდეს, მასში ხელოვნური წყვეტის ნიშნები არ დარჩეს.

თუმცა სამართლიანი განსჯისთვის, უპირველესად, ჩვენ უნდა შევძლოთ იმ ტკივილის დავიწყება, რომელიც საბჭოთა სისტემამ და მისმა პროპაგანდისტულმა იარაღმა – სოციალისტური რეალიზმის მეთოდმა – მიაყენა ჩვენს ქვეყანას... უნდა შევძლოთ იმ ეპოქასთან გაუცხოება, რათა ობიექტური თვალთ შევძლოთ წარსულის შეფასება.

ეს პროცესი გააზრებული უნდა იქნეს, როგორც ერთგვარი ლიტერატურული მეტაფორა იმ ჩვეულების მსგავსად, როდესაც ჩვენი წინაპრები გადასყრელად გამზადებულ ძონძებს ღილებს აჭრიდნენ, რადგან ღილები არც იწვოდა და არც ღებოდა. ამაზე დაყრდნობით კი ამგვარი სამოქმედო თეზა შეიძლება ჩამოვაყალიბოთ:

ვიდრე საბოლოოდ დავიწყებას მიეცემა, ავაჭრათ ღილები საბჭოთა წარსულს, რადგან ღილები არ იწვის და არც ღებება!

ამასთანავე, ჩვენი მიზანია, შევიმუშავოთ სოცრეალისტური ტექსტების „წაკითხვის“ განსაკუთრებული მეთოდი (რამდენადაც ვიცით, აღმოსავლეთ ევროპაში ამ მხრივ უკვე დიდი გამოცდილება დაგროვდა), რითაც გადავარჩინოთ დასავიწყებლად განწირულ მხატვრულ სახეებს, პოეტური ხერხებს, სხვა მხატვრულ-ესთეტიკური ღირებულებებს, რაც უთუოდ გაამდიდრებს ქართული ლიტერატურის ისტორიას.

ამავე დროს, სოცრეალისტური ტექსტების ხელახლა „წაკითხვა“ ჩვენგან მოითხოვს ენის განსაკუთრებული ფუნქციის აღიარებას, მკითხველის თანამონაწილეობის გააზრებას ტექსტის შექმნის პროცესში (რეცეფციული ესთეტიკა) და ლიტერატურული ტრადიციის გათვალისწინებას, რომელიც მთავარი საყრდენია ეპოქისთვის დამახასიათებელი ხელოვნური ტენდენციებისგან გათავისუფლებაში.

რა თქმა უნდა, ეს ყოველივე არ გულისხმობს მხოლოდ სამომავლო მზაობას. სოცრეალისტური მემკვიდრეობის შეფასება ჩვენს ლიტერატურათმცოდნეობაში უკვე დაწყებულია. ეს სტატიაც ნაწილობრივ სწორედ იმ მეცნიერულ კვლევებს დაეყრდნო, რომლებიც წყაროებად არის მითითებული, თუმცა კვლევის მეთოდოლოგიის მკითხველამდე დაყვანას გარკვეული დრო სჭირდება, ჩვენ კი უფრო მეტად მკითხველის დამოკიდებულება გვინტერესებს და მის თანადგომას ველით, ის ერთადერთი გარანტია ღირებული ლიტერატურის გაგადარჩენისა.

ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ქართული საბჭოთა ლიტერატურის შეფასების დროს ჩვენ ვერ გავიქცევით ამა თუ იმ მწერლის ბიოგრაფიის ხელახლა გამოქვეყნების აუცილებლობას, მათი ცხოვრების დაფარული ეპიზოდების საქვეყნოდ გამომზეურებას, რაც წინასწარ განწყობას შეუქმნის მკითხველს და უდავოდ დააზიანებს, როგორც მათი შემოქმედების ობიექტურ შეფასებას, ასევე ზოგადლიტერატურულ ღირებულებათა დაცვას.

ობიექტურობისთვის მკითხველთა გართო წრე უნდა შეთანხმდეს და შეთანხმების პირობა ძალზე მარტივი და ის ყველასთვის ერთნაირად მისაღები უნდა იყოს ახლაც და მომავალშიც: ის,

რაც ეპატიება ი უ კ ი ტ ე რ ს, უნდა ეპატიოს ხ ა რ ს ა ც, რათა თანაბარ პირობებში შეგვეძლოს მათი შემოქმედების შეფასება მხოლოდ და ლიტერატურულ ღირებულებებზე დაყრდნობით.

სწორედ ამის სამაგალითოდ და ამ ნიშნებზე დაყრდნობით ავარჩიეთ სხვებზე არანაკლებ ნიჭიერი და სხვებზე არანაკლები ოდიოზური საბჭოთა პოეტის, ალიო მირცხულავას შემოქმედებით პორტრეტი და მასზე ცნობილი პოეტის და საზოგადო მოღვაწის (აწ გარდაცვლილი) ნუგზარ ზაზანაშვილის ესე „ბოლშევიკი პრომეთე“, რომლის დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი სრულად ეთანხმება ჩვენს მოსაზრებ კომუნისტური იდეალების ერთგულ პოეტის სახის შექმნაში.

ავტორი ამ მაღავს, რომ ამ სახელის გაგონებისას მკითხველთა უმრავლესობას უმაღლეს საბჭოთა პოეტი, რეჟიმის მსახური და მეხოტბე წარმოუდგება თვალწინ ...

ეს წერილი პოეტის ახალი „პორტრეტის“ შექმნის მცდელობაა და ავტორი ამისთვის ძალზე საინტერესო მეთოდს მიმართავს, იმის გათვალისწინებით, რომ ალიო მირცხულავას შემოქმედებითი მე გზადაგზა იცვლება და სხვადასხვა რაკურსით წარმოუდგება მკითხველს:

„ბუმერანგი-მამაშვილი-მირცხულავა – ეს, ჩემი წაკითხვით, გახლავთ სამი სხვადასხვა პოეტი, თუ ერთი პოეტის სამი სახე: ბუმერანგი (ეს მირცხულავას პირველი ფსევდონიმია) ავანგარდისტია; მამაშვილი – ახლად ჩამოყალიბებული სოცრეალისტი, ოღონდ მოდერნიზმის თვალშისაცემი გამოვლინებებით; და ბოლოს, მირცხულავა – „დასრულებული“ სოცრეალისტი“ (ზაზანაშვილი, 2014, გვ. 39).

ავტორი ბუმერანგს წარმოგვიდგენს, როგორც რევოლუციურ იდეებით შეპყრობილ თმახუჭუჭა, თმაქოჩორა ახალგაზრდას. ის ახალგაზრდულად მაქსიმალისტური და მაძიებელია, ამავე დროს მას სძულს სიყალბე და სიმდიდრე, ის „მერრეხია“ (დელგმა), მარსია, ომის ღვთაებაა, რომელიც წარღვნად მოველინება კაცობრიობას, თუკი ეს უკანასკნელი გონს არ მოეგება.

ბუმერანგი ნამდვილი ავანგარდისტია!

ნუგზარ ზაზანაშვილს ისიც შეუნიშნავს, რომ ბუმერანგი ერთ-ერთი პირველთაგანია, რომელიც ქართულ პოეზიაში ე. წ. გრაფიკულ ლექსს ქმნის (თვალსაჩინოებისთვის ავტორი სტატეას თან ურთავს რომბისებურ რთულ გეომეტრიულ ფიგურებს).

ავტორი თითქმის ფეხდაფეხ მიჰყვება ალიო მირცხულავას შემოქმედებით გზას, რათა ზუსტად მონიშნოს ის ცვლილება, როდესაც მის შემოქმედებაში სოცრეალისტური ნიშნები ჩნდება და თანდათან მძლავრობს. ჩვენ კი შევნიშნავთ, რომ მისი ეს ფერიცვალება ერთდროულად იწყება მის შემოქმედებაში და ცხოვრებაშიც.

ალიო მირცხულავამ 1921 წელს მუშაობა დაიწყო კომკავშირის ცკ-ს ბეჭდვითი სიტყვის განყოფილების მდივნად. შემდეგ პარტიის ცკ-ის თანამშრომლად, ხოლო სხვადასხვა წლებში ის იყო ჟურნალების – „მნათობისა“ და „დროების“ – რედაქტორი.

„სოცრეალიზმის გაბატონების კვალდაკვალ ავანგარდიზმი თანდათან ქრება: ქრება ვერლიბრი, ქრება რთული ტროპები, ქრება მოულოდნელი მეტაფორები, ქრება „მერრეხის“ მაგვარი სათაურები, ქრება თმაქოჩორა მეამბოხე... 36 წლისაა ალიო მამაშვილი, როცა გამოდის მისი ლექსებისა და პოემების ერთტომეული, რომელსაც უკვე – სავსებით სოცრეალისტური – „ჰიმნი სამშობლოს“ ჰქვია – წინ წამდგარებული, ორჯერ ორდენოსანი ავტორის ფოტოპორტრეტით“ (ზაზანაშვილი, 2014, გვ. 43).

ავტორის პოეტის კიდევ ერთ საინტერესო პიროვნულ თვისებას შენიშნავს, რომელიც შესაძლოა მისი კვლევის მთავარი საგანიც იყოს. მისი დაკვირვებით, ალიო მირცხულავას აშკარად ჰქონდა „უპირატესობის (არასრულფასოვნების) კომპლექსი“, რის გამოვლინებასაც მის პოეზიაში ხშირად ვაწყდებით.

ტერმინი „არასრულფასოვნების კომპლექსი“ ფსიქოლოგმა ალფრედ ადლერმა შემოიტანა. ამ განცდის დაძლევა ძირითადად დამოკიდებულია ადამიანის სოციალიზაციის პროცესზე. პიროვნებას, რომელსაც არ აქვს კარგად განვითარებული სოციალური გრძნობა, უჭირს თვითრეალიზა-

ცია, რასაც არასრულფასოვნების კომპლექსთან მივყავართ. ადამიანს უჩნდება საკუთარი სისუსტის, შეუმდგარობისა და უმწეობის ძლიერ განცდა, რომლის დაძლევასაც იგი “არაჯანსაღი” გზით ცდილობს, რაც გამოიხატება საკუთარი ფიზიკური, ინტელექტუალური და სოციალური უნარების გადაჭარბებული შეფასებით.

ნუგზარ ზაზანაშვილის მსჯელობის მიხედვით (2014, გვ. 47) ალიო მირცხულავა აშკარად იყო შეპყრობილი პრომეთეს კომპლექსით და სწორედ ამის ერთ-ერთ მთავარ გამოვლინებას წარმოადგენდა მისი უპირატესობის კომპლექსი თუ განდიდების მანია. პრომეთე თანდათან მისი პოეზიის უმთავრესი პერსონაჟი ხდება – ის უშუალოდ, ასოციაციურად თუ ალუზიურად მონაწილეობს მისი ნაწარმოებების უმრავლესობაში. საბოლოოდ პოეტი აიგივებს თავის თავს პრომეთესთან – მის ერთ-ერთ უკანასკნელ ლექსს სწორედ „პრომეთე“ ჰქვია...

„ასეა თუ ისე, ერთია ცხადი: პოეტმა, არსებითად, საკუთარი ნებით ჩააწვინა თავისი ნიჭი, თავისი შემოქმედება იდეოლოგიურ-მითოლოგიზირებულ „პროკრუსტეს საწოლში“ – მკაცრი ზღვარი დაუწესა წარმოსახვასა და გონს, შემოფარგლა, შეზღუდა შემოქმედებითი აღქმის თუ ინტერესის არე, რამაც თანდათან გაამარტივა, გააერთფეროვნა, გააუფერულა ალიო მირცხულავას პოეზია; და ეს ერთ-ერთი ტრაგიკული, მაგრამ ტიპობრივი მაგალითია პოლიტიკურ-იდეოლოგიურ კერპს შეწირული ნიჭისა“ (ზაზანაშვილი, 2014, გვ.48).

ნუგზარ ზაზანაშვილის ამ ესეში გამჟღავნებული დამოკიდებულება ერთი შემოქმედის მიმართ თამამად შეგვიძლია განვაზოგადოთ და უპირველესად, სწორედ სოცრეალისტური ეპოქის მწერლებზე განვახრებთ, რათა არ დავკარგოთ სიფრთხილე ტოტალიტარული რეჟიმის შეფასების დროს და არ დავუკარგოთ სიკეთე მის ტრაგიკულად გაფლანგულ ნიჭს, თუ პოეტის შემოქმედება ამის მცირეოდენ საბაბს მაინც იძლევა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- გაფრინდაშვილი, ნ. (2012). შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის თეორიული საფუძვლები, თბილისი: „მერიდიანი“.
- ზაზანაშვილი, ნ. (2014). ბოლშევიკი პრომეთე, საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ჟურნალი ”არილი“.
- რატიანი, ი. (2015). ქართული მწერლობა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- ჭილაია, ს. (1972). უახლესი ქართული მწერლობა, თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“.

References:

- Ch'ilaia, S. (1972). Uakhlesi kartuli mts'erloba. [Latest Georgian Literature, Tbilisi: "Soviet Georgia"]. Tbilisi: „sabch'ota sakartvelo“.
- Gaprindashvili, N. (2012). Shedarebiti lit'eraturatmtsodneobis teoriuli sapudzvlebi. [Theoretical foundations of comparative literary studies]. Tbilisi: „meridiani“.
- Rat'iani, I. (2015). Kartuli mts'erloba da msoplio lit'eraturuli p'rotsesi. [Georgian writing and world literary process]. Tbilisi: tbilisi universit'et'is gamomtsemloba.
- Zazanashvili, N. (2014). Bolshevik'i p'romete. [Bolshevik Prometheus, public-literary magazine "Aril"]. Sazogadoebriv-lit'eraturuli zhurnali ”arili“.